

1. PEATÜKK

Joan teritas pingsalt pilku, kui vaatas üle võõrastemaja hämara söögitoa. Ta oli pisut lühinägelik.

See on ju – ei ole ... usun, et *ongi*. Blanche Haggard.

Harukordne – lausa siin pärapõrgus – sattuda kokku vana koolisõbraga, keda ta ei olnud näinud ... oh, juba oma viisteist aastat.

Algul oli Joan sellest avastusest vaimustuses. Ta oli loomult seltsiv naine, alati rõõmus, kui sõprade või tuttavatega juhuslikult kokku sattus.

Ta mõtles endamisi: oh, vaesekene, kui kohutavalt ta on muutunud. Ta paistab oma east aastaid vanem. Sõna otse-otse mõttes *aastaid*. Ometigi ei saa ta olla rohkem kui – mis, nelikümmend kaheksa?

Oli loomulik heita seepeale ise pilk peeglisse, mis õnnelkombel juhtuski rippuma otse laua kõrval. See, mida ta seal nägi, muutis ta tuju veelgi paremaks.

Tõepoolest, mõtles Joan Scudamore, mina näen küll nooruslik välja.

Talle vaatas vastu sale, eriliselt sileda naha, pruunide, hallist peaaegu puutumata juuste, ilusate siniste silmade ja rõõmsalt naeratava suuga keskealine naine. Naine oli riietatud korralikku, heast materjalist reisipintsakusse ja seelikusse ning tal oli kaasas üsna suur kott, milles olid reisirõivad.

Joan Scudamore reisis maismaad pidi Bagdadist tagasi Londonisse. Ta oli saabunud rongiga Bagdadist eile õhtul. Täna õhtul pidi ta ööbima raudteejaama võõrastemajas, et homme hommikul autoga edasi sõita.

Tema noorema tütre ootamatu haigus oli põhjus, miks ta oli Inglismaalt tuhatnelja kohale kihutanud, nagu ka teadmine Williami (oma väimehe) ebapraktilisusest kui ka sellest, milline kaos majapidamises ilma tõhusa kontrollita tekkida võib.

Noh, sellega oli nüüd kõik korras. Ta oli juhtimise enda kätte võtnud, kõik ära korraldanud. Laps, William ja paranev Barbara järje peale aidatud ja elu joonde seatud. Tänu jumalale, mõtles Joan, et mul on alati pea õlgadel olnud.

William ja Barbara olid olnud tänulikkus ise. Nad olid nurunud, et ta kauemaks jääks, tagasi ei tormaks, aga tema oli naeratades, ehkki allasurutud ohkega, keeldunud. Tuli ju arvestada Rodney – vaese Rodneyga, kes oli oma tegemistega hõivatud Crayminsteris, käed-jalad tööd täis, ning majas polnud peale teenijate mitte kedagi, kes ta eest hoolitsenuks.

„Ja pealegi,” ütles Joan, „mis on need teenijad?”

Barbara lausus:

„*Sinu* teenijad, ema, on alati täiuslikud. Sa kannad selle eest hoolt.”

Ta oli naernud, aga oli sellegipoolest rahul olnud. Nii või teisti, kõigile meeldis ju tunnustus. Ta oli vahel juurelnud, kas pere tema hästi korraldatud majapidamist, tema hoolitsust ja pühendumust vahest liiga enesestmõistetavaks ei pea.

Mitte et tal midagi kritiseerida oleks. Tony, Averil ja Barbara olid imelised lapsed ning temal ja Rodneyl oli täielik õigus nende kasvatuse ja edukuse üle uhkust tunda.

Tony kasvatas Rodeesias apelsine, Averil oli pärast vanematele ajutise mure põhjustamist rajanud endale kodu jõuka

ja sarmika börsimaakleri naisena. Barbara abikaasal oli hea töö riigiehitiste ministeeriumis Iraagis.

Nad kõik olid kena välimusega, terved, heade kommetega lapsed. Joan tundis, et neil Rodneyga oli tõesti vedanud – ja isiklikult arvas ta, et vanematena tuleks neid tunnustada. Olid nad ju lapsed üles kasvatanud suure hoolega, näinud lõputult vaeva neile lapsehoidjate ja guvernantide ning hiljem koolide valimisega ning asetanud laste heaolu ja käekäigu alati esikohale.

Joan tundis õrna õhetust, kui pööras pilgu oma peegelpildilt. Ta mõtles: noh, on ju küll tore oma töös edukas olla. Mina ei tahtnud teha karjääri ega midagi taolist. Ma olin väga rahul, et sain olla naine ja ema. Ma abiellusin mehega, keda armastasin, ja tema on olnud oma töös edukas – võib-olla pisut ka tänu minule. Mõjuga annab nii palju ära teha. Armas Rodney!

Ja ta süda läks soojaks mõttest, et varsti, õige varsti näeb ta Rodneyt taas. Ta polnud mehest kunagi eriti kaua eemal olnud. Millist õnnelikku ja rahulikku elu olid nad koos elanud.

Noh, võib-olla *rahulik* oli pisut ülepakutud. Pereelu ei olnud ju kunagi väga rahulik. Pühad, nakkushaigused, katkised torud talvel. Elu oli tegelikult väikeste draamade jada. Rodney oli alati kõvasti tööd teha rabanud, ehk isegi rohkem kui tervisele kasulik. Tookord kuus aastat tagasi oli ta olnud tühjaks pigistatud nagu sidrun. Rodney ei näinud, mõtles Joan kahetsusega, nii nooruslik välja nagu tema. Mees oli päris küürus ja tema juustes oli palju valget. Ka ta silmis oli väsinud pilk.

Aga mis teha, elu oli selline. Ja nüüd, kui lapsed olid abielus, firmal läks hästi ja uus äripartner tõi kaasa värske kapitali, võis Rodney asja veidi kergemalt võtta. Neil Rodneyga on aeg elust rõõmu tunda. Nad peavad rohkem meelt lahutama – veetma

aeg-ajalt nädala või paar Londonis. Võib-olla hakkab Rodney golfiga tegelema. Jah, Joan tõesti ei mõistnud, miks ta polnud varem ärgitanud meest golfi mängima. Nii tervislik, iseäranis siis, kui mees pidi nii palju kontoritööd tegema.

Selle mõtte tallele pannud, vaatas proua Scudamore veel kord üle söögisaali naist, kelle uskus oma endise koolisõbra olevat.

Blanche Haggard. Kuidas ta oli Blanche Haggardit imetlenud, kui nad koos St. Anne'is käisid! Kõik olid Blanche'i järele hullud. Ta oli olnud nii südikas, lõbus ja muidugi nii jäägitult *armas*. Naljakas mõeldagi, kui praegu seda kõhna, närvilist ja korratut vanemat naist vaadata. Millised ebatavalised riided! Ja ta nägi välja – tõesti nägi – vähemalt kuuekümnene ...

Kahtlemata, mõtles Joan, oli tal olnud ka väga õnnetu elu.

Ta muutus äkitselt kannatamatuks. See tundus nii julmalt raisatud eluna. Oli ju Blanche'il kahekümne üheselt olnud kogu maailm jalge ees – välimus, positsioon, kõik – ja ta oli oma saatuse sidunud ütlemata häbitu mehega. Veterinaariga – jah, lausa ühe *veterinaariga*. Veterinaariga, kel oli ka naine, mis tegi asja veelgi hullemaks. Blanche'i perekond oli käitunud kiiduväärse resoluutsusega, viinud ta lõbureisile ümber maailma. Aga Blanche oli kuskil Alžeerias või Napolis laevalt hoopis maha tulnud, koju sõitnud ja oma veterinaari juurde läinud. Ja loomulikult oli mees kaotanud töö, hakanud jooma ja tema naine oli soovinud lahutust. Varsti olidki nad Crayminsterist lahkunud ja pärast seda polnud Joan Blanche'ist aastaid midagi kuulnud, kuni oli ühel päeval naisega kokku põrganud Londonis, Harrodsi kingaosa-konnas, kus pärast väikest diskreetset vestlust (diskreetset Joani poolt, Blanche polnud diskreetsele kunagi mingit tähtsust omistanud) oli Joan teada saanud, et Blanche oli tol

ajal abielus Holliday-nimelise mehega, kes töötas kindlustusametis, aga Blanche'i arvates pidi mees varsti töölt lahkuma, kuna tahtis kirjutada raamatut Warren Hastingsist* ja soovis end täielikult kirjutamisele pühendada, mitte ainult pärast tööd märkmeid kirja panna.

Joan oli pomisenud, et sel juhul peab mees ju heal järjel olema. Aga Blanche oli rõõmsalt vastanud, et mehel ei olnud sentigi. Joan oli öelnud, et tööst loobumine oleks ehk üsna ebamõistlik, kui mees ei ole just kindel, et tema raamatut saadab edu. Kas raamatule oli juba tellimus tehtud? Oh heldeke, ei, teatas Blanche rõõmsalt, ning õigupoolest ta ei uskunudki, et raamatut saadab edu, sest kuigi Tom oli agaralt asja juures, ei kirjutanud ta tegelikult kuigi hästi. Seepeale oli Joan teatud südamlikkusega kostnud, et Blanche peab oma sõna maksma panema, mille peale oli Blanche teda põrnitsenud ja vastanud: „Aga ta tahab ju kirjutada, vaesekene. Ta tahab seda üle kõige.” Mõnikord, ütles Joan, tuleb ühel mõlema eest tark olla. Blanche oli naernud ja märkinud, et ta pole isegi osanud tark olla.

Selle üle mõeldes tundis Joan, et kahjuks oli see tõsi. Aasta hiljem nägi ta Blanche'i restoranis koos ühe iseäralikult epaka naise ja kahe toretsevalt šiki mehega. Pärast seda andis Blanche oma olemasolust märku alles viie aasta pärast, kui kirjutas Joanile, et paluda laenuks viitkümnet naela. Ta kirjutas, et tema väike poeg vajab operatsiooni. Joan oli saatnud talle kakskümmend viis naela ja lahke kirja, milles palus kõigest üksikasjalikult kirjutada. Vastuseks sai ta postkaardi, millel seisis: *Kõike head sulle, Joan! Ma teadsin, et sa ei vea mind alt* – mis oli omal moel küll meeldiv, aga vaevalt et piisav. Pärast seda – vaikus. Ja nüüd siin, Lähis-Idas, üha võbelevate

* Warren Hastings (1732–1818) oli Inglise riigimees.

ja turtsuvate petrooleumilampidega raudteejaama võõraste-
majas, lambarasva-, parafini- ja putukamürgihaisu keskel oligi
tema aastatetagune sõber – uskumatult vananenud, räme ja
räsitud.

Blanche lõpetas õhtusöögi esimesena ja hakkas välja
minema, kui silmas teist naist. Ta jäi seisma nagu post.

„Püha müristus, see on ju Joan!”

Paari hetke pärast oli ta juba tõmmanud endale laua alt
tooli ja kaks naist hakkasid lobisema.

Varsti ütles Blanche:

„Noh, *sina näed* küll nooruslik välja, kullake. Paistad nii
kolmekümnene. Kus sa kõik need aastad oled olnud? Kül-
hoones?”

„Seda nüüd küll mitte. Olen olnud Crayminsteris.”

„Sündinud, kasvanud, abiellunud ja maetud Crayminsteris,”
nentis Blanche.

Joan küsis naerdes:

„On's see siis nii halb saatus?”

Blanche raputas pead.

„Ei,” lausus ta tõsiselt. „Ütleksin, et päris hea. Mis su lastest
on saanud? Sul on ju ikka lapsed, eks?”

„Jah, kolm. Üks poiss ja kaks tüdrukut. Poeg on Rodeesias.
Tütred on abielus. Üks elab Londonis. Teisel aga käisin just
Bagdadis külas. Tema nimi on Wray – Barbara Wray.”

Blanche noogutas.

„Olen teda näinud. Kena laps. Abiellus liiga vara, mis?”

„Mina nii ei arva,” sõnas Joan jäigalt. „William meeldib
meile kõigile väga ja nad on koos õnnelikud.”

„Jah, paistab, et nad on end siin kenasti sisse seadnud. Kül-
lap on laps olnud hea mõjutusvahend. Lapse saamine sunnib
ju tüdruku maha rahunema. Mitte et,” lisas Blanche mõtlikult,
„see mind oleks kunagi maha rahunema sundinud. Ma väga

armastasin oma kaht last – Leni ja Maryt. Aga sellegipoolest, kui mu ellu saabus Johnnie Pelham, läksin temaga kaasa ja jätsin lapsed hetkegi kaalumata maha.”

Joan vaatas teda halvakspanuga.

„Tõesõna, Blanche,” ütles ta südamlikult. „Kuidas sa võisid?”

„Närune minust, kas polnud?” nentis Blanche. „Loomulikult ma teadsin, et Tomi juures on nendega kõik korras. Tom jumaldas neid. Ta abiellus ühe väga kena koduhoidva tüdrukuga. Sobis talle palju paremini kui mina eales. Too hoolitses selle eest, et lapsed saaksid korralikult süüa, parandas nende pesu ja tegi kõike. Armas Tom, tema oli alati üks kullatükk. Veel hiljemgi saatis ta mulle aastaid jõuludeks ja lihavõteteks kaarte, mis oli temast kena, kas sa ei leia?”

Joan ei vastanud. Teda valdasid liiga vastukäivad mõtted. Esiplaanil oli imestus, et see – see – võis olla Blanche Haggard – see hästikasvatatud, südikas tüdruk, kes oli olnud St. Anne'i priimus. See lausa kasimatu naine, häbenemata avalikustamas oma elu räpasemaid üksikasju, ja veel sellises lihtlabases keeles. Miks küll nii, Blanche Haggard oli ju St. Anne'is võitnud inglise keele auhinna!

Blanche pöördus tagasi endise teema juurde.

„Kujuta pilti, või väike Barbara Wray on sinu tütar, Joan. See näitab jälle, kuidas inimesed saavad asjadest valesti aru. Kõik olid pähe võtnud, et tüdruk oli kodus nii õnnetu, et abiellus esimese mehega, kes talle ettepaneku tegi, selleks et kodust minema pääseda.”

„Kui naeruväärne! Kust sellised jutud tulevad?”

„Pole aimugi. Ent ühes asjas olen ma küll kindel, Joan, nimelt selles, et sina oled alati olnud imetlusväärne ema. Ma ei kujuta sind pahase või kurjana ettegi.”

„See on sinust kena, Blanche. Usun, et võin öelda, et olen alati pakkunud lastele väga õnnelikku kodu ja teinud nende

õnne nimel kõik, mis võimalik. Vaata, ma pean nii tähtsaks, et oma lastele tuleb olla *sõber*.”

„Väga kena – kui keegi seda üldse suudab.”

„Oh, usun küll, et suudab. Asi on lihtsalt selles, et tuleb meeles pidada oma noorust ja panna end nende olukorda.” Joan viis oma veetleva tõsise näo endisele sõbrale pisut lähemale. „Meie Rodneyga oleme püüdnud seda teha.”

„Rodneyga? Pea nüüd, sa abiellusid ühe advokaadiga, eks? Muidugi – ma käisin ju nende firmas, kui Harry püüdis sellest oma kohutavast naisest lahutada. Usun, et see, kellega kohtusime, oligi sinu abikaasa – Rodney Scudamore. Ta oli erakordselt kena ja lahke, ülimalt mõistev. Ja sa oled kõik need aastad tema kõrval püsinud? Ei mingeid uusi ümberkorraldusi?”

Joan vastas üsna jäigalt:

„Kumbki meist pole uusi ümberkorraldusi tahtnud. Oleme Rodneyga olnud teineteisega ülimalt rahul.”

„Muidugi, sa olid ju alati külm nagu kala, Joan. Aga ma ütleksin, et sel sinu abikaasal on küll päris himur pilk!”

„No kuule, Blanche!”

Joan punastas vihast. Himur pilk, või veel. Rodney!

Ja äkitselt, täiesti kohatult, vilksatas üks mõte läbi Joani mõttevälja, umbes samamoodi, nagu ta alles eile oli märganud üht ussi vilksamisi auto eest üle tolmutse tee libisemas – üksnes roheline vingerdav triip, kadunud juba enne, kui seda märgata jõudsid.

See triip koosnes kolmest sõnast, mis hüppasid välja ja kadusid tagasi unustuse hõlma.

See Randolphi tüdruk ...

Läinud enne, kui ta neid teadvustadagi jõudis.

Blanche kahetses rõõmsameelselt:

„Anna andeks, Joan! Lähme teise ruumi kohvi jooma. Sa ju tead, et mul on alati olnud vulgaarne loomus.”

„Oh ei,” protest tuli Joani huultelt kiiresti, siiralt ja veidi ehmunult.

Blanche'ile paistis see nalja tegevat.

„Oo jaa, kas sa siis ei mäleta? Mäletad seda korda, kui ma välja hiilisin, et selle pagaripoisiga kohtuda?”

Joan võpatas. Ta oli selle juhtumi unustanud. Tollal oli see tundunud väljakutsuva ja – jah – lausa romantilisena. Tegelikult vulgaarne ja ebameeldiv seik.

Blanche, sättinud end korvtooli istuma ja hüüdnud poisile, et too kohvi tooks, naeris omaette.

„Milline kohutav varaküps tegelane ma ikka olin. Nojah, see on alati olnud mu nõrkus. Mulle on alati mehed üleliia meeldinud. Ja alati kaabakad! Erakordne, kas pole? Algul Harry – *tema* oli tõesti üks nurjatu tüüp, kuigi jahmatavalt ilus. Ja siis Tom, kes oma eluga kuhugi ei jõudnud, kuigi omal moel ma armastasin teda. Johnnie Pelham – see oli mõnus aeg, kuni kestis. Gerald polnud suurem asi, ei ...”

Sel hetkel tõi poiss kohvi, katkestades Joani mõtte, et tegemist oli tema arust eriti maitselageda nimekirjaga.

Blanche tabas tema ilme.

„Anna andeks, Joan, ma šokeerisin sind! Alati nii sallimatu, olid ju?”

„Oh, loodan, et olen valmis ka vabameelsemaks hoiakuks.”

Joan suutis manada näole lahke naeratuse.

Ta lisas üsna kohmakalt:

„Ma tahan vaid öelda, et mul on – mul on nii *kahju*.”

„Minust?” Blanche'ile paistis see mõte nalja tegevat. „Kena sinust, kullake, aga ära minu peale oma kaastunnet raiska. Mul on olnud väga lõbus.”

Joan ei suutnud takistada end teisele kiiret kõrvalpilku heitmast. Kas Blanche'il oli oma haletsusväärsest väljanägemisest üldse aimu? Hennaga räpakalt värvitud juuksed,

kuidagi korratud toretsevad riided, otsajäänud kortsuline nägu, vana naine – vana räsitud naine – vana halva kuulsusega mustlasnaine!

Nägu äkitselt tõsinemas, ütles Blanche otsekoheselt:

„Jah, sul on täiesti õigus, Joan. Sina oled oma elu edukalt elanud. Ja mina – nojah, mina olen oma elu untsu keeranud. Mina olen alla käinud ja sina oled – ei, sina oled jäänud sinna, kus olid – jäänud St. Anne'i tüdrukuks, kes tegi korraliku partii ja kes on alati olnud vana kooli au ja uhkus.”

Püüdes vestlust suunata ainsale pinnale, milles neil nüüd Blanche'iga ühist oli, ütles Joan:

„Need olid head ajad, eks?”

„Kuidas öelda.” Blanche ei pööranud kiidusõnadele rõhku. „Ma tüdinesin vahel ära. Olin nii ennast täis ja teadlikult aktiivne. Ma tahtsin sealt välja saada ja maailma näha. Noh,” ta suu kaardus humoorikalt, „olen seda näinud. Võin öelda, et olen seda näinud!”

Esmakordselt lähenes Joan teemale, mis puudutas Blanche'i võõrastemajas viibimist.

„Kas sa lähed tagasi Inglismaale? Kas lahkud autorongiga homme hommikul?”

Seda küsimust esitades läks tal südame alt õõnsaks. Tegelikult ei tahtnud ta Blanche'i endale reisikaaslaseks. Juhuslik kohtumine oli väga kena ja puha, aga ta tõsiselt kahtles, kas ta suudab läbi Euroopa reisides sõpruse mängimist jätkata. Vanade aegade meenutamine kulub õige pea viledaks.

Blanche naeratas talle.

„Ei, ma lähen teisele poole. Bagdadi. Oma abikaasaga kohtuma.”

„Oma abikaasaga?”

Joan oli väga üllatunud, et Blanche'il on midagi nii väärikat nagu abikaasa.

„Jah, ta on insener – raudteel. Donovan on ta nimi.”

„Donovan?” Joan raputas pead. „Ei usu, et oleksin temaga kohtunud.”

Blanche hakkas naerma.

„Ei kohtunudki, kullake. Ei kuulu üldse sinu klassi. Pealegi joob ta nagu lakekrants. Aga tal on süda nagu lapsel. Ja see võib sind üllatada, aga ta hindab mind väga kõrgelt.”

„Nii peabki,” ütles Joan lojaalselt ja viisakalt.

„Vana hea Joan. Alati käitud sa nagu kord ja kohus, eks? Pead olema tänulik, et ma teises suunas ei reisi. See murraks isegi sinu kristlase vaimu, kui peaksid viis päeva minu selt-sis veetma. Ära mitte vaevugi seda eitama. Ma tean, kelleks ma olen muutunud. Tahumatuks ihult ja hingelt – seda sa ju mõtlesid. Noh, on hullemaidki asju.”

Joan kahtles endamisi väga, kas ikka on. Talle tundus, et Blanche'i allakäik oli tragöödia kõige täiuslikumas võtmes.

Blanche jätkas: „Loodan, et sul tuleb mõnus reis, aga pigem kahtlen. Mulle paistab, et algab vihmaperiood. Kui nii, siis võid päevi kuskil pärapõrgus passida.”

„Loodan, et mitte. See lööks kõik mu rongibroneeringud sassi.”

„Nojah, kõrbes reisimine käib harva plaanipäraselt. Kui sa vadidest kenasti üle jõuad, on kõik ülejäänud juba lihtne. Mõistagi võtavad autojuhid palju toitu ja vett kaasa. Aga ikkagi võib kuskil passimine küllaltki tüütuks muutuda, kui pole muud teha, kui vaid mõelda.”

Joan naeratas.

„See võib üsna meeldiv vaheldus olla. Tead ju küll, et reeglina ei ole kunagi aega lõõgastumiseks. Olen sageli soovinud, et mul oleks kas või üks nädal, kui ei peaks midagi tegema.”

„Oleksin arvanud, et sina võid seda endale lubada, mil iganes soovid?”

„Oh ei, mu kallis. Oma tagasihoidlikul moel olen ma väga hõivatud naine. Ma olen Maa-aedade Seltsi sekretär – ja olen ka kohaliku haigla nõukogus. Ja siis veel instituut – ja gaidid. Osalen ka üsna aktiivselt poliitikas. Kõige selle kõrval veel majapidamine, siis Rodney, ma käin ka päris palju väljas ning võtan kodus inimesi vastu. Olen alati arvanud, et on hea, kui advokaadil on taustaks aktiivne seltsielu. Ja siis armastan ma veel ka väga oma aeda ning mulle meeldib seal üsna palju ise toimetada. Kas tead, Blanche, et kui ehk veerand tunnikest enne õhtusööki välja arvata, siis tekib mul harva mõni hetk, kui saan tõesti maha istuda ja puhata? Ja ka ilukirjandusega kursis olemine on päris raske ülesanne.”

„Sa paistad kõigele väga kenasti vastu pidavat,” pomises Blanche, silmad teise kortsudeta näol.

„Noh, ära kannatada on parem kui läbi roostetada! Pean tunnistama, et tervis on mul alati suurepärane olnud. Selle eest olen ma tõesti tänulik. Aga ikkagi, oleks suurepärane tunne, kui kogu päev või isegi kaks ei peaks tegema muud kui vaid mõtlema.”

„Huvitav,” ütles Blanche, „millest sa siis mõtleksid?”

Joan naeris. See oli meeldiv, tasaselt helisev naer.

„On ju palju asju, millele mõelda, kas pole siis?” ütles ta. Blanche tegi grimassi.

„Võib ju alati mõelda oma pattudele!”

„Jah, tõepoolest.” Joan nõustus viisakalt, kuigi ilma iga-suguse lõbususeta.

Blanche silmitses teda teraselt.

„Ainult et *sinule* ei annaks see tegevust kauaks.”

Ta kortsutas kulmu ja jätkas järsult:

„Edasi peaksid sa hakkama mõtlema oma heategudele. Ja kõigile õnnistustele oma elus! Hm – ma ei tea. Võib üsna igav olla. Huvitav,” ta tegi pausi, „kui sul poleks päevade kaupa

mõelda muust kui vaid iseendast, mida sa siis küll enda kohta teada saaksid ...”

Joan oli skeptiline, see paistis talle veidi nalja tegevat.

„Kas inimene saaks siis teada midagi niisugust, mida ta enne ei teadnud?”

Blanche lausus aeglaselt:

„Arvan küll, et võiks saada ...” Teda läbis äkitselt värin. „Ma ise ei tahaks mitte üritadagi.”

„Kahtlemata,” ütles Joan, „on mõnel inimesel kohe vajadus elu üle mõtiskleda. Mina ise ei ole suutnud sellest aru saada. Müstilist eluvaadet on väga raske mõista. Kahjuks ei ole minul sellist religioosset loomust. Mulle on see alati paistnud üsna äärmuslikuna, kui mõistad, mida ma öelda tahan.”

„Kindlasti on lihtsam,” ütles Blanche, „kasutada kõige lühemat teadaolevat palvet.” Ja vastuseks Joani uurivale pilgule ütles ta järsult: „„Jumal, ole mulle patusele armuline.”* Sellega on peaaegu kõik öeldud.”

Joan tundis veidi piinlikkust.

„Jah,” ütles ta. „Jah, kindlasti on.”

Blanche puhkes naerma.

„Sinuga on see häda, Joan, et sina *ei ole* patune. Jääd seetõttu palvest välja. Aga minul on kõik vajalik olemas. Vahel tundub, et ma ei ole lakanudki tegemast asju, mida poleks kunagi pidanud tegema.”

Joan vaikis, sest ta ei teadnud hästi, mida öelda.

Blanche alustas taas kergemas toonis:

„Nojah, nii see maailm käib. Sa loobud, kui peaksid jätkama, ja alustad, kui peaksid asja sinnapaika jätkma. Ühel hetkel on elu nii kena, et suudad vaevu uskuda, et see on tõsi – ja kohe pärast seda on sul juba põrguhädad ja viletsus kaelas.

* Piibli tsitaat Luuka evangeeliumi 18. peatükist.

Kui kõik hästi läheb, siis mõtled, et see kestab igavesti – aga kunagi ei kesta –, ning kui oled täitsa põhjas, siis mõtled, et ei tõuse ega hinga enam kunagi. Selline see elu ongi, kas pole?”

See oli nii totaalselt võõras Joani mis tahes elukontseptsioonile või elule, mida tema tundis, et ta ei suutnud isegi adekvaatselt vastata.

Järsu liigutusega tõusis Blanche jalule.

„Sa juba pooleldi magad, Joan. Nagu ka mina. Ja mul on ees varajane väljasõit. Nii kena oli sind näha.”

Kaks naist seisid hetke kätest kinni hoides. Blanche ütles kiiresti ja kohmetult, äkilise käheda õrnusega hääles:

„Ära oma Barbara pärast muretse. Temal läheb nüüd kõik hästi – olen selles kindel. Bill Wray on hea inimene, tead küll – ning neil on ju laps ja puha. Lihtsalt Barbara oli väga noor ja see sinne elu – noh, see ajab vahel tüdrukul pea segi.”

Joan ei saanud millestki aru, oli täielikus hämmingus.

Ta ütles teravalt:

„Ma ei saa aru, millest sa räägid.”

Blanche ainult vaatas teda imetlevalt.

„Vaata selline on vana kooli vaoshoitud suhtumine! Ära võta eales midagi omaks. Sa pole tõesõna üldsegi muutunud, Joan. Muide, ma võlgnen sulle kakskümmend viis naela. Ei tulnudki meelde enne, kui alles nüüd.”

„Oh, ära sellepärast muretse.”

„Seda hirmu ei ole,” hakkas Blanche naerma. „Küllap ma ikka kavatsesin tagasi maksta, aga lõppude lõpuks, kui laenad inimesele, keda nii hästi tunnend, siis võid ju sellega arvestada, et sa seda raha enam ei näe. Nii et ega ma eriti olegi muretse. Sa oled hea inimene, Joan – see raha oli õnnistus.”

„Ühel su lastest pidi tulema operatsioon, oli ju nii?”

„Nii arvati. Aga selgus, et seda ei olegi vaja teha. Niisiis me kulutasime selle raha pummeldamise peale ja saime veel

Tomile ka rullkattega kirjutuslaua. Ta oli sellel juba pikka aega silma peal hoidnud.”

Äkiliselt ühest mälestusest elavnenud, küsis Joan:

„Kas ta ikka kirjutas selle raamatu Warren Hastingsist?”

Blanche löi selle peale särama.

„Kujuta ette, sa veel mäletad seda! Jah, tõepoolest, sada kaksikümmend tuhat sõna.”

„Kas see ilmus?”

„Muidugi mitte! Pärast seda alustas Tom Benjamin Franklini elulugu. See oli veelgi hullem. Naljakas maitse, kas pole? Ma pean silmas, et sellised igavad inimesed. Kui mina kirjutasin eluloo, siis oleks see mõnest Kleopatra-taolisest, mõni seksikas lugu – või näiteks Casanovast, midagi vürtsikat. Aga teisalt, kõigil ei saagi ühesugused ideed olla. Tom sai jälle kontoris töökoha – küll mitte nii hea kui see esimene. Aga ma olen ikkagi rõõmus, et ta sai meelt lahutada. On kohutavalt tähtis, et inimesed saaksid teha seda, mida nad tõeliselt tahavad, kas sa ei leia?”

„Pigem,” ütles Joan, „oleneb see olukorrast. Nii paljude asjadega tuleb ju arvestada.”

„Kas sina siis ei ole teinud seda, mida tahad?”

„Mina?” kohkus Joan.

„Jah, *sina*,” ütles Blanche. „Sa tahtsid abielluda Rodney Scudamore’iga, eks ole? Ja tahtsid lapsi? Ja mugavat kodu?” Ta lisas naerdes: „Elada õnnelikult surmani, igavesest ajast igavesti, aamen.”

Joan naeris samuti, tundes kergendust muretumast toonist, mille vestlus oli võtnud.

„Ära räägi rumalusi. Mul on väga vedanud, ma tean.”

Seejärel, kartes, et viimane märkus oli olnud taktitu, arvestades, millise hävingu ja ebaõnne osaliseks oli Blanche elus saanud, lisas ta kiiresti:

„Ma *pean* nüüd tõesti minema. Head õhtut – oli nii armas sind jälle näha.”

Ta pigistas soojalt Blanche'i kätt (kas Blanche ootab, et ma teda suudleks? kindlasti mitte) ja jooksis siis kergelt trepist üles oma tuppa.

Vaene Blanche, mõtles Joan, kui ta lahti riietus, rõivad korralikult kokku voltis ja ära pani ning hommikuks uue sukapaari välja võttis. Vaene Blanche! See on tõesti nii traagiline.

Ta puges pidžaamasse ja hakkas juukseid harjama.

Vaene Blanche! Nii kohutava ja tahumatu väljanägemisega.

Ta oli nüüd valmis magama minema, aga peatus kõheldes enne voodisse heitmist.

Igal õhtul, muidugi, ei öeldagi palvet. Tegelikult oli juba hea tükk aega möödas, kui Joan üldse mingi palve oli lausunud. Ja isegi kirikus ei käinud ta väga tihti.

Aga loomulikult ta ikka *uskus*.

Nüüd tundis ta äkitselt kummalist soovi põlvitada selle üsna ebamugavana paistva voodi kõrvale (millised vastikud puuvillased linad, tänu jumalale, et tal oli enda pehme padi kaasas) ja, noh – nagu laps – lausuda üks korralik palve.

See mõte muutis ta kuidagi arglikuks ja ebalevaks.

Joan puges kiiresti voodisse ja tõmbas teki peale. Ta võttis raamatu, mille oli asetanud voodi kõrval olevale lauakesele – „Leedi Catherine Dysarti memuaarid” –, mis oli tõesti äärmiselt haaravalt kirjutatud ja väga vaimukas ülevaade Victoria ajastu keskpaigast.

Ta luges paar rida, aga leidis, et ei suuda keskenduda.

Olen liiga väsinud, mõtles ta.

Ta pani raamatu käest ja kustutas tule.

Taas tuli talle pähe mõte palvest. Mis see oligi, mida Blanche nii ennekuulmatult oli öelnud – „jääd seetõttu palvest välja”. Tõepoolest, mida ta sellega mõtles?

Joan lausus kiiresti mõttes palve – palve koosnes eraldi-
seisvatest sõnadest, mis olid kokku köidetud.

Jumal – tänan sind – vaene Blanche – tänan sind, et *mina*
ei ole selline – suurt halastust – kõik mu õnnistused – ja eriti
mitte nagu vaene Blanche – vaene Blanche – tõesti kohutav.
Tema enda süü, muidugi – kohutav – täielik vapustus – tänu
jumalale – mina olen teistsugune – vaene Blanche ...

Joan jäi magama.